

Брюксел, 11 май 2026 г.
(OR. en)

9003/26

EDUC 146
DIGIT 129
SOC 240
COMPET 536
TELECOM 216

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От: Генералния секретариат на Съвета

До: Делегациите

Относно: Заключение на Съвета относно учителите в ерата на изкуствения
интелект (ИИ)

Приложено се изпращат на делегациите посочените по-горе заключения, одобрени от Съвета (Образование, младеж, култура и спорт) на заседанието му на 11 май 2026 г.

Заклучения на Съвета относно учителите в ерата на изкуствения интелект (ИИ)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

ПРИПОМНЯ политическия контекст на европейското пространство за образование и пълното му реализиране, както и ключовата роля на учителите, които са в центъра на висококачествени, приобщаващи и ориентирани към бъдещето системи за образование и обучение, подготвени за цифровата ера.

НАСОЧВА ВНИМАНИЕТО към цифровия суверенитет и стратегическата автономност като елементи от съществено значение за Европа, като отбелязва, че намаляването на зависимостите, свързани с инструментите и технологиите с изкуствен интелект (ИИ), разработени извън Европа, включително в областта на образованието и обучението, е от решаващо значение.

ОТЧИТА, че

1. ИИ играе ключова роля за конкурентоспособността и устойчивия растеж на Европа;
2. продължаващият цифров преход – и по-специално бързото разработване и внедряване на ИИ – преобразява ежедневието в целия Съюз, като създава нови реалности за системите за образование и обучение;
3. ИИ има потенциала да въздейства върху начина, по който се организира учебният процес, върху начина, по който учителите планират, осигуряват и оценяват преподаването, както и върху начина, по който учещите получават достъп до информация и я тълкуват, и следователно може да преобрази отношенията между учителите и учещите; ИИ може също да въздейства върху начина, по който училищата управляват административните задачи;
4. интегрирането на ИИ в образованието и обучението изисква надграждане на съществуващите цифрови умения и компетентности и тяхното непрекъснато развитие, както и рамки, осигуряващи насоки и подпомагане, за да се направи необходимото учителите, учещите и системите за образование и обучение да разполагат с адекватна подготовка за цифровата трансформация;
5. тези промени могат да засегнат ролята на учителите, педагогическите практики, очакванията към учителите и по-широката организация на училищния живот.

ПОДЧЕРТАВА, че за целите на настоящите заключения понятието „учители“ обхваща учители, обучители, директори на училища и друг педагогически персонал, участващ в преподаването на учещи в предучилищното, началното, прогимназиалното и гимназиалното образование на системите за формално образование и обучение, включително началната и горната степен на средното професионално образование и обучение (ПОО), и трябва да се разбира в съответствие с националното или, когато е приложимо, регионалното право и структурата на всяка система за образование и обучение.

ПОДЧЕРТАВА, че ИИ има потенциала да подобри:

6. активното и съвместно учене и творческа ангажираност;
7. приобщаването чрез предоставяне на образователни ресурси за млади хора с увреждания и специални образователни потребности;
8. достъпността за учещите от селски и отдалечени райони и от по-слабо представени и маргинализирани среди;
9. участието на учещи с различен езиков произход в обучението, подобрявайки по този начин културното и езиковото многообразие;
10. педагогиката чрез различни подходи, включително практическо и експериментално обучение;
11. персонализирането, съобразено с различните начини на учене, включително индивидуализирани инструкции и незабавна обратна връзка, подпомагайки по този начин придобиването на знания и умения;
12. практиките за оценяване, които се съсредоточават върху индивидуалните нужди и напредъка на учещите, осигурявайки възможност за ранно установяване на пропуските и конструктивна обратна връзка и предотвратявайки рисковете от прекратяване на участието или отпадане от училище;
13. административната ефективност, предоставяйки възможност да се отдели повече време за процеса на преподаване и учене.

ОТБЕЛЯЗВА, че ИИ може да породи опасения относно:

14. човешкото участие и надзор, особено като се има предвид, че ИИ има потенциала да подкопае автономността на учителите и учещите;
15. технологичната зависимост от инструменти с ИИ, по-специално генеративен ИИ, която може постепенно да подкопае критичното мислене, както и когнитивните и метакогнитивните способности, необходими за учене, като същевременно потенциално засегне мотивацията на учещите, възприятията за стойността на образованието и готовността за учене през целия живот;
16. прекомерното и безцелно използване на екрани и инструменти, основаващи се на ИИ, от млади учещи, което може да ги дезориентира и в някои случаи да попречи на концентрацията им и на придобиването на умения;
17. личната отчетност, която може да бъде засегната негативно вследствие на прекомерната зависимост от инструменти с ИИ, което да доведе потенциално до невярна информация, плагиатство или проблеми, свързани с авторското право;
18. предубежденията, заложиени в ИИ или подсилени от него, особено ако не се вземат предвид други контекстуални особености, което може да доведе до дискриминация, неравенство и изключване;
19. качеството, целостта, защитата и прозрачността на данните, особено като се има предвид необходимостта да се запази доверието, справедливостта, неприкосновеността на личния живот и отчетността;
20. риска от задълбочаване на цифровото разделение, особено при неравен достъп до инструменти и инфраструктура с ИИ и неподходящо проектиране на такива инструменти и инфраструктура, както и различия по отношение на цифровите умения и компетентности, което потенциално изостря неравенствата между учещите;
21. общественото, психическото и екологичното благосъстояние, по-специално предвид риска внедряването на ИИ да засегне социалното сближаване и когнитивните процеси и да влоши в още по-голяма степен екологичната и климатичната криза.

ПОЧДЕРТАВА,

22. че е необходим балансиран, целенасочен основан на доказателства и на ценности подход към ИИ в образованието и обучението, който обхваща възможностите, като същевременно проактивно идентифицира, предотвратява и смекчава рисковете;
23. че е важно да се разграничат инструментите с ИИ с общо предназначение, използвани в образователните практики, и решенията в контекста на образователните технологии, основани на ИИ (EdTech), които се базират на педагогически принципи и които целят подобряване на образователните резултати, в съответствие с основания на риска подход, определен в Акта за изкуствения интелект;
24. че наред с големите технологични промени, човешкото измерение на преподаването и ученето, което да се основава на етично, безопасно и отговорно използване на ИИ, продължава да заема централно място;
25. че учителите са ключови фактори за това начинание и могат да помогнат на системите за образование и обучение да извлекат полза от иновациите, като същевременно продължават да насърчават качеството, равнопоставеността, приобщаването и успеха за всички, които елементи остават от основно значение при преминаването към европейското пространство за образование.

ИЗТЪКВА,

26. че учителите играят решаваща роля в учебния процес и в определянето на начина, по който се въвежда, тълкува и използва ИИ;
27. че образователните решения във връзка с използването на ИИ трябва да продължат да се основават на педагогическа цел;
28. че инструментите с ИИ трябва да подкрепят, а не да заместват или изолират учителите, както и че професионалната преценка, педагогическата автономност и отговорност са от съществено значение за висококачественото, приобщаващо и ориентирано към човека образование и обучение.

ПОТВЪРЖДАВА съществената и развиваща се роля на учителите за:

29. оползотворяване на възможностите, предлагани от ИИ, като същевременно се гарантират доверието и съдържателните взаимодействия между учителите и учещите в класната стая, както и свързаните развитието и социално-емоционалните потребности на учещите, чрез осигуряване на съобразени с възрастта насоки и надзор;
30. улесняване на ученето чрез инструменти с ИИ, като се използват творчески, иновативни и персонализирани подходи за преподаване, когато това носи добавена педагогическа стойност;
31. критично оценяване на резултатите от ИИ, обясняване на ограниченията и възможните предубеждения на системите с ИИ и подпомагане на учещите при оценката на генерираната от ИИ информация;
32. укрепване на цифровото гражданство чрез насочване на учещите към отговорно, етично и критично използване на ИИ, като по този начин се засилва информираното и активно демократично участие;
33. подпомагане на учещите да оценяват екологичните, обществените и етичните последици от инструментите с ИИ в подкрепа на екологично, справедливо и устойчиво бъдеще;
34. осигуряване на принос по целесъобразност за съвместното проектиране, подбор, оценка и контекстуално адаптиране на инструментите с ИИ, използвани в образованието и обучението.

Във връзка с това **НАСТОЙЧИВО ПРИКАНВА** подходите към ИИ в образованието и обучението да се ръководят от принципите на цифровия хуманизъм, като се гарантира, че технологиите служат на хората, подкрепят човешката дейност и укрепват демократичните ценности.

ОТЧИТА, че

35. инвестирането в учителите е от съществено значение, за да се гарантира положителният принос на ИИ за преподаването и ученето;
36. за създаването на условия, които да позволят на учителите да се ориентират във възможностите и рисковете, свързани с ИИ, е необходимо следното:
- а) грамотност в областта на ИИ, включително познания, умения и компетентности в областта на инструментите и технологиите с ИИ, както и критично мислене и медийна грамотност;
 - б) висококачествени насоки, изграждане на капацитет и професионално развитие;
 - в) ясно разбиране на предизвикателствата пред суверенитета на данните, свързани с използването на инструменти с ИИ в образованието и обучението;
 - г) всеобхватна политическа рамка, която подкрепя безопасното внедряване на надеждни инструменти и технологии с ИИ в образованието и обучението и която гарантира педагогическата автономност и професионалното вземане на решения;
 - д) благоприятни условия на труд, включително помощ от специалисти в областта на образователните технологии, и необходимата цифрова инфраструктура, за да се даде възможност на учителите от всички среди, равнища на цифрова готовност и възрасти да се адаптират към технологичните промени и да упражняват професионалната си преценка отговорно и уверено;
37. подходи на системно равнище и общоучилищни подходи, ангажиращи всички ключови участници, включително родителите и семействата, за да се гарантира съгласувано, устойчиво и справедливо интегриране на ИИ в образованието и обучението, като се предотвратява ненужната тежест за отделните учители.

НАСОЧВА ВНИМАНИЕТО към:

38. значението на интердисциплинарното сътрудничество на национално, регионално и европейско равнище, като се гарантира, че няма да се пренебрегва нито една институция за образование и обучение;
39. необходимостта от укрепване на стратегическата автономност на Съюза в областта на образователните технологии, като се насърчава разработването на базирани в ЕС инструменти и решения с ИИ в съответствие с ценностите и интересите на Съюза.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ:

40. Да подкрепят учителите да надграждат съществуващите цифрови умения и компетентности, за да използват и преподават ефективно инструменти и технологии с ИИ и да разбират свързаните с тях ползи и рискове.
41. Да подкрепят въвеждането и използването на инструменти с ИИ, когато те добавят педагогическа стойност, по начин, който допълва и укрепва човешкото измерение на преподаването и не замества педагогическата роля на учителите или отношенията им с учещите.
42. Да насърчават предоставянето на надеждни, етични, ориентирани към човека, основани на научни изследвания и обясними инструменти с ИИ, специално разработени за образователния контекст и подходящи за възрастта на учещите и за предвидената образователна цел.
43. Когато е уместно, да дават възможност на учителите да интегрират критично, отговорно, етично и уверено инструментите с ИИ в процесите на преподаване и учене, като същевременно гарантират педагогическата автономност, професионалната преценка и благополучието на учещите.

44. Да стимулират интегрирането на грамотността в областта на ИИ в първоначалната подготовка на учителите, въвеждащото обучение и продължаващото професионално развитие, когато е приложимо.
45. Да включват учителите в създаването и оценката на инициативи в областта на ИИ и да насърчават научните изследвания, изследващи въздействието на ИИ върху ролята на учителите, както и върху резултатите от ученето.
46. Да насърчават етични, безопасни и надеждни подходи към ИИ в образованието и обучението, включително чрез насоки относно защитата на данните, осведомеността за риска, отчетността и гаранциите, насочени към учещите.
47. Да разгледат въпросите, свързани със справедливостта и достъпността, включително езиковата достъпност и регионалните различия, като насърчават справедлив достъп до инструменти с ИИ, цифрова инфраструктура и висококачествени цифрови ресурси за всички учители и учещи.
48. Да проучват и да използват потенциала на ИИ в подкрепа на приобщаващи, персонализирани и ориентирани към учещите подходи, включително в професионалното образование и ученето в процеса на работа.
49. Да вземат надлежно предвид въздействието на ИИ върху работното натоварване на учителите, техните практики за оценяване и административните им задачи, за да се гарантират правата на учителите чрез устойчиви и подкрепящи условия на труд.
50. Да подкрепят благополучието на учителите, като се гарантира, че ИИ допринася за подобряване на процесите на преподаване и учене, без да се създава ненужен натиск.

ПРИКАНВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ, в рамките на своята компетентност и при надлежно зачитане на принципа на субсидиарност:

51. Да продължи да сътрудничи и да развива допълнително полезните взаимодействия със Съвета на Европа, ЮНЕСКО и ОИСР; да продължи да работи с ОИСР за финализиране на Рамката за грамотност в областта на ИИ за основното и средното образование.
52. Да подкрепи съгласуван и стратегически подход към ИИ в образованието и обучението на европейско равнище, който е съсредоточен върху цифровите умения, грамотността в областта на ИИ, подкрепата за професионалното развитие на учителите и критичното мислене и който повишава демократичната устойчивост, включително способността за оценка на предубежденията, дезинформацията и рисковете, свързани с кибертормоза, като същевременно работи по пътната карта за 2030 г. за бъдещето на цифровото образование и умения.
53. Да улеснява изготвянето и споделянето на доказателства, научните изследвания, добрите практики и обмена на политики относно ориентирани към човека подходи в контекста на ИИ в образованието и обучението, включително чрез Европейския център за цифрово образование.
54. Да продължи да работи и да разпространява насоки и практически ресурси в подкрепа на етичното, отговорно, безопасно и прозрачно използване на инструменти с ИИ в образованието и обучението, включително като популяризира наскоро актуализираните *„Насоки за преподавателите относно етичното използване на изкуствен интелект и данни при преподаване и учене“* и *„Насоки за учителите и преподавателите за справяне с дезинформацията и насърчаване на цифровата грамотност чрез образование и обучение“*.

55. Да пристъпи към актуализирането на Европейската рамка за цифрова компетентност на преподавателите (DigCompEdu), за да се вземе предвид бързото развитие и нарастващото използване на ИИ, като се гарантира, че преподавателите разполагат със знанията, уменията и нагласите, необходими за ефективно, критично и отговорно интегриране на основани на ИИ инструменти и практики в преподаването, ученето и оценяването.
56. Да осигури съгласуваност между инициативите на ЕС, свързани с ИИ, образованието и обучението и цифровата трансформация.
57. Да подпомага държавите членки при предоставянето на рамки и насоки относно правните отговорности и отговорностите, свързани със защитата на данните, включително прилагането на Акта за изкуствения интелект в образованието и обучението.
58. Да насърчава участието на учителите в разработването и оценката на инициативи на равнище ЕС в областта на ИИ в образованието и обучението.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА, в рамките на съответните им сфери на компетентност:

59. Да продължат да разработват подходящи програми за изграждане на капацитет, за да се подготвят учителите да работят в среда с все по-голямо присъствие на ИИ.
60. Да работят за насочване и защита на учителите при използването на инструменти с ИИ в класната стая чрез подкрепа на системно равнище.

61. Да насърчават дейностите за партньорско обучение и обmena на добри практики, включително на европейско равнище, относно използването на ИИ, което е ориентирано към учещите и има педагогическо приложение.
62. Да осигурят съгласуваност със стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование, включително нейния акцент върху качеството, равнопоставеността, приобщаването и успеха за всички.
63. Да използват пълноценно ресурсите, предлагани от учебната лаборатория за инвестиране в качествено образование и обучение, за да подкрепят ефективното, безопасно и приобщаващо използване на ИИ от учителите, като същевременно гарантират, че участието в дейностите на учебната лаборатория остава доброволно.
64. Да продължат да подкрепят разбирането на ИИ от учителите, като популяризират специални ресурси за професионално обучение, общности от практикуващи специалисти и съвместни проекти относно педагогическото, етичното и практическото използване на ИИ, включително чрез Европейската платформа за училищно образование, общността eTwinning и инструмента SELFIE за учители, съобразно потребностите.
65. Да насърчават и подкрепят научните изследвания, експериментирането и натрупването на обективни данни относно използването на ИИ в образованието и обучението, както и оценяването и оптимизирането му на национално равнище и на равнище ЕС, за да се осигури информация за политиката и педагогическата практика.
66. Да насърчават в по-голяма степен цифровото гражданство и да подкрепят ангажираността с гражданството чрез технологии с ИИ.